

СЪДИЙСКА КОЛЕГИЯ НА ВСС	
Регистрационен индекс	Дата
ВСС-1597	04-06-2024

ДО
СЪДИЙСКАТА КОЛЕГИЯ
НА ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ЧРЕЗ
ДИРЕКЦИЯ
МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

ДОКЛАД

от съдия Мариета Неделчева – Окръжен съд – София
Национално лице за контакт в НСММСНДРБ
Звено за контакт в ЕСМ

Въз основа Решение по Протокол № 14 от заседанието на Съдийската колегия на ВСС, изпълняваща функциите на Висш съдебен съвет, бях командирована за участие в 35-та среща на Мрежата за разследване и наказателно преследване на геноцид, престъпления против човечеството и военните престъпления /Мрежата за геноцид/. В срещата участвах в качеството си на контактна точка за Р България по въпросите за престъпленията против човечеството, военните престъпления и геноцид в Националната координационна система на Евроджъст.

Срещата се проведе за времето от 16-17.04.2023 г. в гр. Хага, Кралство Нидерландия. В събитието взеха участие звена за контакт на всяка една държава членка на ЕС, както и представители на държави, които имат статута на наблюдатели в Мрежата, като САЩ, Великобритания, Канада и др., както и представители на неправителствени организации, развиващи дейност в областта на хуманитарното право. Участниците в откритата сесия на Срещата бяха около 150 души.

Срещата се проведе под егидата на Белгийското председателство на ЕС, като представители на Белгийската централна власт за сътрудничество с международните трибунали и механизми и г-н Ладислав Хамран, президент на Евроджъст, приветстваха участниците в срещата. Същите подчертаха важността на Мрежата за геноцид като форум на практики, които си обменят информация и улесняват международното сътрудничество и подпомагат националните разследвания на престъпленията геноцид, престъпления против човечеството и военни престъпления /основни международни престъпления/.

В срещата участва и представител на Австралийската Федерална полиция, който бе поканен като гост на срещата. Същият сподели с останалите участници скорошните усилия на австралийските компетентни власти в областта на разследването и преследването на международните престъпления

Фокусът на 35-тата среща на Мрежата за геноцид, по време на първия ден, бе поставен върху въпроси, касаещи защитата на свидетели и помощта, която следва да им се оказва в течение на разследванията и съдебните процеси на основните международни престъпления пред националните юрисдикции. По време на срещата бяха изнесени презентации, които представиха опита на компетентните органи на различни международни институции и държави в досъдебните и съдебните производства по дела с

такъв предмет. Така г-н Жерард ван Ройен – старши мениджър в Регистратурата на Международния наказателен съд /МНС/, сектор „Защита на жертвите на престъпления“, сподели своя личен опит при работа с жертви на престъпления, главно произхождащи от Африка и Азия. Същият идентифицира проблемите, които възникват и предизвикателствата, пред които са изправени служителите в този сектор на МНС. Презентации бяха изнесени и от представителите на Франция, Швеция, Швейцария, Нидерландия и Германия, като бе обяснено на аудиторията и какви мерки за сигурност на свидетелите вземат националните власти на съответната държава, докато свидетелите участват с съответния процес и биват разпитвани от съдебните власти. Бяха представени един широк кръг от средства за защита на свидетелите, прилагани в различните държави като неразкриване на личните данни на свидетелите, скриване на лицата им, разглеждане на делото при закрити врати, частична или пълна анонимност на защитените свидетели. Бе посочено още, че в някои юрисдикции защитните мерки са приложими не само за свидетелите и преводачите, но и за подсъдимите лица, ако подадат молба за закрила. В по-голямата си част процесуалните средства за защита, с които разполагат държавите членки на ЕС са уредени в Наказателно-процесуалния кодекс на Република България и другите закони, посветени на защита на лицата застрашени във връзка с наказателното производство.

Участниците в Срещата затвърдиха извода си, че разследването и преследването на основните международни престъпления е много сложна и комплицирана дейност, поради участието на държавните актьори като елемент на заплахата, властта на извършителите, с която разполагат на местно ниво и липсата на сигурност за свидетелите в държавите, в които са извършени престъпленията. С оглед на това и защитата на свидетелите е свързана с много предизвикателства, които остават извън конвенционалните рамки на национално ниво. Допълнително осъществяването на защитата на свидетелите се усложнява от наличието на езикова бариера и културни различия с тези на гражданите на държавата, в която биват разпитвани и където участват в наказателно производство с предмет геноцид, военни престъпления или престъпления против човечеството. На срещата бе дискутирано изграждането на различни стратегии, за да бъдат преодолените тези предизвикателства, както и прилагането на комплексен подход, в това число и сътрудничество на международно и национално ниво при издаване на документи за пътуване на свидетелите и изграждането на национални програми за защита, насочени най-вече към силно застрашените свидетели.

На срещата бе дискутиран и въпроса за защита на т.нар. „вътрешни свидетели“ /които са били въввлечени и са участвали при извършване на престъпленията/, като държавите членки на ЕС имат различен подход и правни традиции по този въпрос. В много юрисдикции анонимността на „вътрешни свидетели“, които са въввлечени в извършването на престъпления, не може да бъде гарантирана. Така участниците в срещата на Мрежата за геноцид достигнаха до извода, че адаптирането на националните правни рамки следва да бъде обмислено, за да се идентифицират тези проблеми, вземайки под внимание обстоятелството, че доказателствата, които се предоставят от „вътрешните свидетели“ често са много важни в процеса на разследване и преследване на основните международни престъпления и доказване на вината на извършителите.

От участниците в Срещата бе разгледана и Любляно-Хагската Конвенция за международно сътрудничество за разследване и преследване на престъпленията геноцид, престъпления против човечеството, военни престъпления и други международни престъпления, в частта посветена на защита на свидетелите. Бе посочено, че 33 държави са

подписали Конвенцията, като тя остава отворена за подписване до 14 февруари 2025 г. в Брюксел. Република България е една от държавите, подписала този международен договор, което се оценява високо от международната правна общност.

Участие в Срещата взе и прокурора за връзка в Евроюст за Украйна, който посочи като добра практика скорошното създаване на Координационен център за жертви и свидетели в Украйна /януари 2024 г./ и на регистър на такива свидетели и оцелели от извършени международни престъпления. Основната мисия на този център е да осигури на оцелелите защита и уважение, както и да им предостави информация за техните права и наличните услуги.

В срещата участваха и представители на Независимата комисия за разследване на Палестинската Окупирана Територия, включително и източен Йерусалим, и Израел. Беше посочено, че Комисията има мандат да разследва всички извършени нарушения на международното хуманитарно право и на основните права, и дава възможност за националните власти да получат информация, необходима за съответните правни процедури, след като отправят молба за това. Представителите на Комисията също така докладваха и за катастрофалната хуманитарна криза в настоящата зона на конфликт в Газа.

На участниците бе представен започналия нов проект, наречен „Ирански Архивен проект“ /Iranian Archive Project/, който има за цел да запази информацията от така наречените отворени източници - „open sources“ /социални медии и други медии/, които имат отношение към извършването на основни международни престъпления по време на протестите в Ислямска Република Иран.

На 17.04.2024 г. срещата продължи, но само с участието на контактните точки на държавите членки на ЕС при закрити врати, тъй като бе споделена информация за текущи разследвания, както и бе представен натрупания опит и добри практики, касаещи разследването на престъпленията геноцид, престъпления против човечеството и военни престъпления.

С Уважение,

Съдия в СНС:.....

Национално лице за контакт в НСММСНДРБ

Звено за контакт в Мрежата за разследване и наказателно преследване на геноцид, престъпления против човечеството и военните престъпления

/съдия М.Неделчева/